

VU Research Portal

Een blauwe kijk op het leven? Integriteitsonderzoek bij regiokorps Zaanstreek-Waterland

van Bree, R; Lasthuizen, K.M.

published in

Tijdschrift voor de politie
2006

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

van Bree, R., & Lasthuizen, K. M. (2006). Een blauwe kijk op het leven? Integriteitsonderzoek bij regiokorps Zaanstreek-Waterland. *Tijdschrift voor de politie*, (6), 36-40.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Bree, R. van en K. Lasthuizen (2006). Een blauwe kijk op het leven? Integriteitsonderzoek bij regiokorps Zaanstreek-Waterland. *Het Tijdschrift voor de Politie*, nr. 6, pp.36-40. ISSN. 0165-0122.

Een blauwe kijk op het leven?

Een onderzoek naar de opvattingen en meldingsbereidheid van politiemedewerkers ten aanzien van conflicterende privé-gedragingen

(drs. Rob van Bree & drs. Karin Lasthuizen)¹

Inleiding

Het onderwerp politieke integriteit staat al enige jaren volop in de maatschappelijke belangstelling. In beginsel richtte de aandacht zich voornamelijk op niet-integere handelingen in diensttijd, zoals het aannemen van geschenken of het regelen van kortingen. De laatste tijd wordt de vraag steeds prominenter welke privé-gedragingen (on)verenigbaar zijn met het beroep van politiemedewerker. Deze verschuiving c.q. verbreding heeft mogelijk te maken met een aantal veranderde opvattingen in onze samenleving. Zo wordt bijvoorbeeld het bezit of gebruik van softdrugs (onder voorwaarden) sinds enige jaren gedoogd, is het bordeelverbod inmiddels opgeheven en worden diverse (illegale) harddrugsoorten veelvuldig door jongeren gebruikt in het uitgaansleven. Wat betekent dit voor de gewenste privé-houding van een politiefunctionaris? Verandert deze ook met de tijd? Uit diverse persberichten blijkt dat de politietop dit niet zonder meer wenselijk acht. Zij verwachten veelal dat hun medewerkers een 'blauwe' kijk op het leven hebben, ook buiten diensttijd. Dit is niet zo verwonderlijk. Interessanter is echter de vraag hoe hun werknemers daar zelf over denken. Delen zij de opvatting van het politie management? Zo ja, wat betekent dit dan voor hun bereidheid conflicterende privé-gedragingen van collega's te melden? En welke factoren zijn van invloed op de ernstopvattingen en meldingsbereidheid van politiemedewerkers? Bestudering van de relevante wetenschapsliteratuur maakt duidelijk dat hier nog weinig over bekend is. In dit artikel wordt gepoogd deze kennislacune te doorbreken, door de antwoorden op de voorgaande vragen te bespreken naar aanleiding van een integriteitsonderzoek dat Rob van Bree, in het kader van zijn afstuderen aan de Vrije Universiteit van Amsterdam, in 2005 hield in het regiokorps Zaanstreek-Waterland.

Conflicterende privé-gedragingen

Door middel van een literatuurstudie is in het integriteitsonderzoek getracht een beeld te schetsen van de verschillende verschijningsvormen van privé-misdragingen van politiemedewerkers. Omdat er betreffende dit thema weinig wetenschappelijk materiaal bestaat, werd voornamelijk aansluiting gezocht bij de resultaten van diverse integriteitsstudies verricht vanuit de Vrije Universiteit van Amsterdam. Daaruit blijkt dat het onderhouden van contacten met criminelen, misbruik van alcohol, drugsgerelateerde delicten, vermogensdelicten, (huiselijk) geweld, seksueel misbruik en misbruik van het politielegitimatiebewijs, relatief veel voorkomende gedragingen zijn. Deze zijn in het integriteitsonderzoek samengesmolten tot de navolgende vier typen privé-gedragingen die conflicterend zijn of een integriteitsdilemma kunnen opwerpen in relatie met het ambt van politiefunctionaris:

Rob van Bree studeerde in juni 2002 af aan de Nederlandse Politie Academie en is op dit moment werkzaam als wijkteamchef in de politieregio Zaanstreek-Waterland. In 2005 complementeerde hij de studie politicologie met als specialisatie 'Politie –en veiligheidsstudies' aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. E-mailadres: Rob.van.Bree@zaanstreek.politie.nl

Karin Lasthuizen is verbonden aan de Vrije Universiteit van Amsterdam als universitair docent Beleid, Communicatie en Organisatie en als senior onderzoeker Integriteit van Bestuur en Politiestudies. Zij trad op als scriptiebegeleider bij het uitgevoerde integriteitsonderzoek. E-mailadres: K.Lasthuizen@fsw.vu.nl

Conflicterende nevenfuncties en/of privé-contacten

Het gaat in de eerste plaats om neventaken -of beroepen die conflicterend zijn of kunnen zijn met de beroepsintegriteit van politieambtenaren. Gedacht kan worden aan een politieambtenaar die in zijn vrije tijd tevens werkzaam is bij een particulier recherchebureau. Daarnaast worden mogelijk conflicterende contacten bedoeld zoals vriendschappen tussen politieambtenaren en (actieve) criminelen.

Conflicterende privé-gewoonten -of activiteiten

Hierbij kan gedacht worden aan gewoonten of activiteiten die in beginsel niet wettelijk strafbaar zijn gesteld, maar die onder specifieke omstandigheden en gezien de inhoud van de politiefunctie toch een integriteitsschending -of dilemma kunnen opwerpen voor de betreffende medewerker. Voorbeelden zijn softdrugsgebruik (gedoogd), overmatig alcoholgebruik en prostitutiebezoeken.

Privé-misbruik van politieke bevoegdheden -en /of middelen

Het gaat om het gebruik van politiebevoegdheden -of middelen in de vrije tijd, met een ander oogmerk dan het uitoefenen van de politiefunctie. Hieronder vallen dus niet (terechte) aanhoudingen door politieambtenaren in privé-tijd, maar bijvoorbeeld wel het misbruik van de politielegitimatie buiten diensttijd en het illegale gebruik van een dienstauto of kantoorartikelen voor privé-doeleinden.

Strafbare privé-gedragingen

Gedragingen verricht in de vrije tijd die wettelijk strafbaar zijn gesteld. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld (huiselijk)geweld zaken, zedenzaken, valsheid in geschrifte, het gebruik van harddrugs en het dronken autorijden.

Ernstopvattingen van politiemedewerkers

De voorgaande typen conflicterende privé-gedragingen zijn in het onderzoek vervolgens vertaald in zestien integriteitsscenario's. Deze zijn ter beoordeling voorgelegd aan alle medewerkers van het regiokorps Zaanstreek-Waterland. Door middel van een bijgevoegde schriftelijke enquête werd per scenario de mening van elke respondent gepeild betreffende de ernst van de geschetste situatie. Tevens werd gevraagd naar het verwachte ernstoordeel van de korpsleiding. De respons bedroeg bijna 35%. De resultaten staan weergegeven in tabel 1 op de navolgende pagina.

Het blijkt dat de medewerkers gemiddeld gezien het kopen van softdrugs in een coffeeshop binnen het eigen werkgebied, als meest ernstige gedraging beoordelen (4,40). Verder laat de tabel zien dat een nevenbaan als campingbeheerder gemiddeld genomen als minst ernstige privé-gedraging wordt beschouwd (2,42). Opvallend is dat de respondenten ten aanzien van alle integriteitsscenario's een striktere ernstopvatting verwachten van de korpsleiding dan zij zelf hanteren. Het grootste gemiddelde verschil verwachten zij ten aanzien van het sporten met een crimineel (0,72) en het kleinste ten aanzien van het kopen van softdrugs (0,21).

Voor een nadere analyse van de onderzoeksresultaten is gebruik gemaakt van diverse statistische toetsen zoals factor- en betrouwbaarheidsanalyses. Deze voldeden allen aan algemeen geaccepteerde wetenschappelijke betrouwbaarheidseisen. Hieruit vloeit onder meer voort dat gedragingen behorende tot de categorie 'conflicterende nevenfuncties- en /of privé-contacten' gemiddeld gezien als minst ernstig worden beschouwd. Daarnaast valt op dat de respondenten relatief streng oordelen over drugsgerelateerde gedragingen. Voornamelijk de strikte ernstopvatting ten aanzien van het derde scenario (het kopen van softdrugs) is opmerkelijk. Het kopen van softdrugs in een coffeeshop wordt wettelijk gezien immers gedoogd. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld het plegen van huiselijk geweld (scenario 16). Toch beoordelen de politiemedewerkers van het regiokorps Zaanstreek-Waterland dit laatste scenario gemiddeld genomen als minder ernstig. Deze paradox tussen de wettelijke strafbaarheid en de geconstateerde waakzaamheid is in het integriteitsonderzoek verklaard door de aandacht die de korpsleiding van de regiopolitie Zaanstreek-Waterland aan dit onderwerp besteedde. In maart 2004 maakten zij

namelijk middels een regionaal korpsbericht kenbaar dat het privé-gebruik van softdrugs door medewerkers onder (verzwarende) omstandigheden kan leiden tot disciplinaire maatregelen. Het is zeer aannemelijk dat een deel van de respondenten met dat bericht in het achterhoofd, geredeneerd heeft dat het kopen van softdrugs in een coffeeshop gelegen binnen het eigen werkgebied, door de korpsleiding wordt gezien als een (verzwarende) omstandigheid die leidt tot een disciplinaire maatregel. Deze redenering verklaart de relatief strikte ernstopvatting onder de ondervraagde politiemedewerkers .

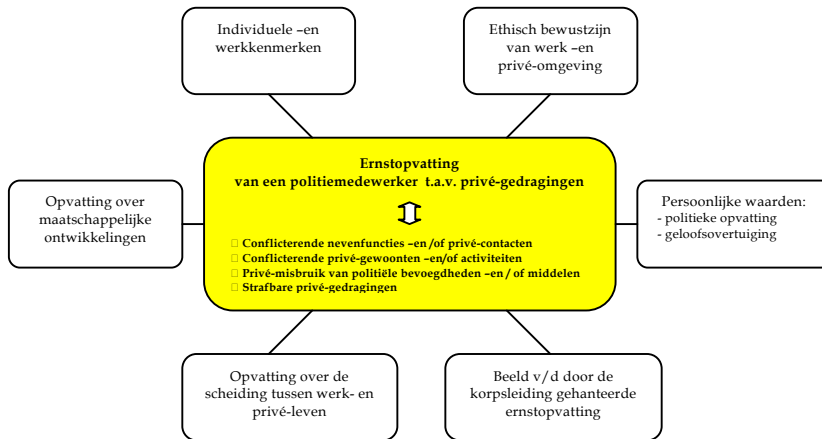
Tabel 1: Gemiddelde ernstopvatting van politiemedewerkers van het regiokorps Zaanstreek-Waterland

Integriteitscenario's	Ernstopvatting		Verschil
	Eigen(gem.)	K.L.(gem.)	
Scenario 3: Een politiemedewerker koopt in zijn vrije tijd zo nu en dan softdrugs voor eigen gebruik in een coffeeshop in zijn woonplaats. De woonplaats ligt binnen het gebied waarin hij politiewerk verricht.	4,40	4,61	0,21
Scenario 8: Een politiemedewerker gebruikt in zijn vrije tijd binnenshuis zo nu en dan één of meerdere XTC-tabletten voordat hij een houseparty bezoekt. Dit geeft hem een fantastisch gevoel.	4,36	4,67	0,31
Scenario 14: Een politiemedewerker bezoekt in zijn vrije tijd een concert. Bij de kassa blijkt het concert net te zijn uitverkocht. Hij laat zijn politielegitimatie zien aan het loket om alsnog binnen te kunnen komen.	4,29	4,53	0,24
Scenario 16: Tijdens een echtelijke ruzie geeft een politiemedewerker in een woede-uitbarsting zijn partner een klap met zijn hand. Het gevolg is een flinke blauwe plek.	4,24	4,45	0,22
Scenario 4: Een politiemedewerker gaat in zijn vrije weekendveelvuldig stappen met zijn vrienden in de stad waar hij woont en als politiefunctionaris werkzaam is. Aan het einde van dergelijke avonden is hij zo nu en dan op een dusdanige wijze onder invloed van alcohol dat hij door zijn vrienden naar huis moet worden begeleid.	4,01	4,31	0,30
Scenario 15: Een politiemedewerker heeft een thuiswonende zoon die studeert aan de universiteit. De zoon staat met medeweten van zijn vader als 'uitwonend' ingeschreven waardoor hij een hogere studiebeurs ontvangt dan waar hij eigenlijk recht op heeft. Beoordeel het gedrag van de <u>politiemedewerker</u> .	3,89	4,24	0,55
Scenario 12: Een politiemedewerker gebruikt in zijn vrije tijd zo nu en dan softdrugs tijdens verjaardagsfeestjes binnen zijn vriendenkring.	3,69	4,18	0,49
Scenario 6: Een politiemedewerker is woonachtig in een achterstandswijk waar veel criminaliteit voorkomt. Ter bescherming van zijn eigen veiligheid en dat van zijn gezin neemt hij dagelijks zijn dienstwapen mee naar huis.	3,64	3,96	0,32
Scenario 5: Een politiemedewerker rijdt in zijn vrije tijd op zijn motor op de snelweg. Wanneer hij vanwege zijn te hoge snelheid wordt staandegehouden door twee voor hem onbekende politieambtenaren laat hij ongevraagd zijn politielegitimatiebewijs aan hen zien om een eventuele bekeuring te voorkomen.	3,50	3,92	0,42
Scenario 13: Een politiemedewerker heeft weekendpiket en krijgt een piketauto mee naar huis. Ondanks dat hij op de hoogte is van het korpsbeleid dat hij de auto niet voor privé-doeleinden mag gebruiken, verplaatst hij zich gedurende het weekend, zonder dat er sprake is van dienstbelang, enige tientallen kilometers met het betreffende voertuig.	3,43	3,98	0,55
Scenario 11: Een politiemedewerker bezoekt af en toe een bordeel in de stad waar hij woont en maakt daar gebruik van de aangeboden seksuele diensten.	3,32	3,83	0,51
Scenario 2: Een politiemedewerker gaat in zijn vrije tijd regelmatig stappen met een vriend en ziet op dergelijke avonden dat deze zo nu en dan één of meerdere XTC-tabletten slikt. Zelf gebruikt de politiemedewerker geen verdovende middelen. Deze kennis beperkt hem niet in zijn contact met de vriend. Beoordeel het gedrag van de politiemedewerker.	3,32	3,74	0,42
Scenario 9: Een politiemedewerker werkt in zijn vrije weekenden af en toe in de kroeg van zijn broer. De kroeg ligt binnen het gebied waarin hij politiewerk verricht.	3,25	3,83	0,58
Scenario 10: Een politiemedewerker sport in zijn vrije tijd zo nu en dan met een goede vriend van zijn partner. Hij weet dat deze vriend in het recente verleden meerdere malen gevangenisstraffen heeft uitgezeten voor vermogensdelicten. Deze wetenschap beperkt de politiefunctionaris niet in zijn contact met de vriend. Beoordeel het gedrag van de <u>politiemedewerker</u> .	3,17	3,89	0,72
Scenario 7: Een politiemedewerker koopt een nieuwe keuken bij een groothandel. Hij laat de keuken onder de marktprijs installeren door een 'zwartwerker'.	2,46	3,16	0,70
Scenario 1: Een politiemedewerker werkt in zijn vrije tijd als beheerder van een camping. De camping ligt binnen het gebied waarin hij politiewerk verricht.	2,42	2,88	0,46

Factoren die de ernstopvattingen van politiemedewerkers beïnvloeden

Zoals reeds uit de inleiding van dit artikel bleek is in het integriteitsonderzoek tevens aandacht besteed aan factoren die van invloed (kunnen) zijn op de ernstopvattingen van politiemedewerkers. Hiervoor werden op basis van recente wetenschappelijke studies zes vermoedelijke invloedsfactoren geselecteerd en verwerkt in een conceptueel model. Dit model staat weergegeven in figuur 1 en veronderstelt dat de ernstopvatting van een politiemedewerker ten aanzien van conflicterende privé-gedragingen beïnvloedt wordt door diverse individuele- en werkkenmerken (zoals geslacht, rang, functie en ervaringsjaren), het ethische bewustzijn van zijn privé- en werkomgeving, zijn beeld van de door de korpsleiding gehanteerde ernstopvatting, zijn opvatting over de scheiding tussen werk- en privé-leven, zijn opvatting over (bepaalde) maatschappelijke ontwikkelingen en zijn persoonlijke waarden.

Figuur 1: Conceptueel model I: Ernstopvatting van een politiemedewerker

Het model werd in het integriteitsonderzoek getoetst door middel van diverse vragen en opiniërende stellingen welke waren verwerkt in de hiervoor genoemde schriftelijke enquête. Een vergelijking van de onderzoeksresultaten laat zien, dat ten aanzien van alle categorieën privé-gedragingen een positieve samenhang bestaat tussen de ernstopvatting van politiemedewerkers aan de ene kant en het ethische bewustzijn van hun werk- en privé-omgeving en de door hen verwachte ernstopvatting van de korpsleiding aan de andere kant. Hieruit is geconcludeerd dat het ernstoordeel van een politiemedewerker gemiddeld genomen strikter is naar mate de verwachte ernstopvatting van de korpsleiding strenger is. Het ernstoordeel van een politiemedewerker is gemiddeld genomen milder naar mate het ethische bewustzijn van zijn werk- en privé-omgeving lager is. Opgemerkt dient te worden dat de verbanden tussen de ernstopvattingen van politiemedewerkers en het ethische bewustzijn van hun werk- en privé-omgeving (veel) sterker zijn dan de verbanden tussen de ernstopvattingen van politiemedewerkers en die van de korpsleiding. Verder blijkt dat bij het merendeel van de typen privé-gedragingen de ernstopvattingen van politiemedewerkers samenhangen met hun opvattingen over de scheiding tussen werk- en privé-leven. Uit de analyses blijkt dat des te scherper een politiemedewerker onderscheid maakt tussen werk en privé, des te milder zijn ernstoordeel gemiddeld gezien is. Tenslotte is geconcludeerd dat individuele kenmerken, persoonlijke waarden en de opvatting over maatschappelijke ontwikkelingen nauwelijks van invloed zijn op de ernstopvattingen van politiemedewerkers.

Meldingsbereidheid van politiemedewerkers

In het integriteitsonderzoek is tevens ingezoomd op de bereidheid van politiemedewerkers om collega's te melden die zich schuldig maken aan een conflicterende privé-gedraging. Tabel 2 op de navolgende pagina toont de belangrijkste bevindingen.

De grootste meldingsbereidheid geldt ten aanzien van een politiemedewerker die binnenshuis XTC gebruikt (3,76). De meldingsbereidheid van de respondenten is het laagste ten aanzien van het 'zwart' laten installeren van een keuken (1,90). Verder valt op dat de gemiddelde score ten aanzien van de eigen meldingsbereidheid lager ligt dan de gemiddelde score ten aanzien van de eigen ernstopvatting. Dit betekent dat er structureel minder gemeld wordt dan verwacht zou mogen worden op basis van het oordeel over de ernst van het gedrag. Dit verschil is het grootste (1,02) ten aanzien van het veertiende integriteitsscenario (tonen legitimatie concert). Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de medewerkers van het regiokorps Zaanstreek-Waterland sneller geneigd zijn betrokken politiemedewerker zelf aan te spreken alvorens naar een leidinggevende te stappen.

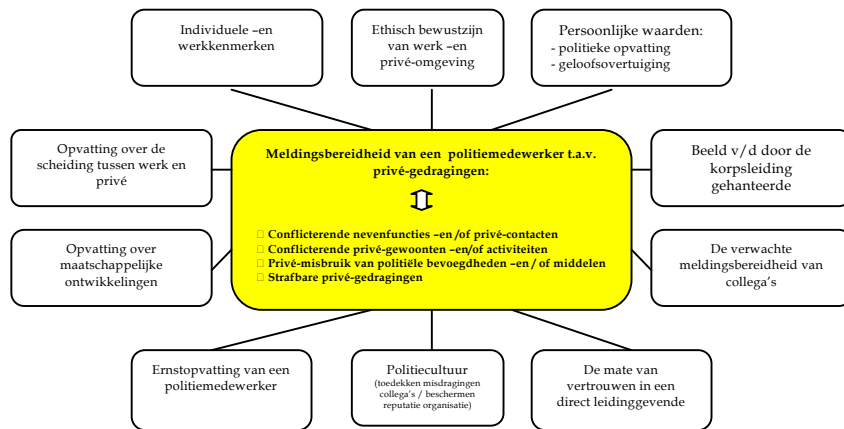
Tabel 2: Gemiddelde meldingsbereidheid van politiemedewerkers van het regiokorps Zaanstreek-Waterland

Integriteitsscenario's	Meldingsbereidheid 1=absoluut niet 2=niet 3=neutraal 4=wel 5=absoluut wel	Verskil ernstopvatting versus meldingsbereidheid
Scenario 8: Een politiemedewerker gebruikt in zijn vrije tijd binnenshuis zo nu en dan één of meerdere XTC-tabletten voordat hij een houseparty bezoekt. Dit geeft hem een fantastisch gevoel.	3,76	0,60
Scenario 3: Een politiemedewerker koopt in zijn vrije tijd zo nu en dan softdrugs voor eigen gebruik in een coffeeshop in zijn woonplaats. De woonplaats ligt binnen het gebied waarin hij politiewerk verricht.	3,74	0,66
Scenario 16: Tijdens een echtelijke ruzie geeft een politiemedewerker in een woede-uitbarsting zijn partner een klap met zijn hand. Het gevolg is een flinke blauwe plek.	3,70	0,54
Scenario 4: Een politiemedewerker gaat in zijn vrije weekendveelvuldig stappen met zijn vrienden in de stad waar hij woont en als politiefunctionaris werkzaam is. Aan het einde van dergelijke avonden is hij zo nu en dan op een dusdanige wijze onder invloed van alcohol dat hij door zijn vrienden naar huis moet worden begeleid.	3,28	0,73
Scenario 14: Een politiemedewerker bezoekt in zijn vrije tijd een concert. Bij de kassa blijkt het concert net te zijn uitverkocht. Hij laat zijn politielegitimatie zien aan het loket om alsnog binnen te kunnen komen.	3,27	1,02
Scenario 6: Een politiemedewerker is woonachtig in een achterstandswijk waar veel criminaliteit voorkomt. Ter bescherming van zijn eigen veiligheid en dat van zijn gezin neemt hij dagelijks zijn dienstwapen mee naar huis.	3,16	0,48
Scenario 12: Een politiemedewerker gebruikt in zijn vrije tijd zo nu en dan softdrugs tijdens verjaardagsfeestjes binnen zijn vriendenkring.	3,04	0,65
Scenario 15: Een politiemedewerker heeft een thuiswonende zoon die studeert aan de universiteit. De zoon staat met medeweten van zijn vader als 'uitwonend' ingeschreven waardoor hij een hogere studiebeurs ontvangt dan waar hij eigenlijk recht op heeft. Beoordeel het gedrag van de politiemedewerker.	2,96	0,93
Scenario 13: Een politiemedewerker heeft weekendpiket en krijgt een piketauto mee naar huis. Ondanks dat hij op de hoogte is van het korpsbeleid dat hij de auto niet voor privédoeleinden mag gebruiken, verplaatst hij zich gedurende het weekend, zonder dat er sprake is van dienstbelang, enige tientallen kilometers met het betreffende voertuig.	2,74	0,69
Scenario 10: Een politiemedewerker sport in zijn vrije tijd zo nu en dan met een goede vriend van zijn partner. Hij weet dat deze vriend in het recente verleden meerdere malen gevangenisstraffen heeft uitgezeten voor vermogensdelicten. Deze wetenschap beperkt de politiefunctionaris niet in zijn contact met de vriend. Beoordeel het gedrag van de politiemedewerker.	2,83	0,34
Scenario 11: Een politiemedewerker bezoekt af en toe een bordeel in de stad waar hij woont en maakt daar gebruik van de aangeboden seksuele diensten.	2,75	0,57
Scenario 2: Een politiemedewerker gaat in zijn vrije tijd regelmatig stappen met een vriend en ziet op dergelijke avonden dat deze zo nu en dan één of meerdere XTC-tabletten slikt. Zelf gebruikt de politiemedewerker geen verdovende middelen. Deze kennis beperkt hem niet in zijn contact met de vriend. Beoordeel het gedrag van de politiemedewerker.	2,74	0,58
Scenario 9: Een politiemedewerker werkt in zijn vrije weekenden af en toe in de kroeg van zijn broer. De kroeg ligt binnen het gebied waarin hij politiewerk verricht.	2,69	0,56
Scenario 5: Een politiemedewerker rijdt in zijn vrije tijd op zijn motor op de snelweg. Wanneer hij vanwege zijn te hoge snelheid wordt staandegehouden door twee voor hem onbekende politieambtenaren laat hij ongevraagd zijn politielegitimatiebewijs aan hen zien om een eventuele bekeuring te voorkomen.	2,65	0,85
Scenario 1: Een politiemedewerker werkt in zijn vrije tijd als beheerder van een camping. De camping ligt binnen het gebied waarin hij politiewerk verricht.	2,22	0,20
Scenario 7: Een politiemedewerker koopt een nieuwe keuken bij een groothandel. Hij laat de keuken onder de marktprijs installeren door een 'zwartwerker'.	1,90	0,52

Factoren die de meldingsbereidheid van politiemedewerkers beïnvloeden

In het integriteitsonderzoek zijn tien vermoedelijke invloedsfactoren geselecteerd ten aanzien van de meldingsbereidheid van politiemedewerkers. Deze zijn verwerkt in een tweede conceptueel model welke staat weergegeven in figuur 2. Het veronderstelt dat de meldingsbereidheid van een politiemedewerker beïnvloed wordt door zijn eigen ernstopvatting, zijn individuele- en werkkenmerken, het ethische bewustzijn van zijn privé- en werkomgeving, zijn beeld van de door de korpsleiding gehanteerde ernstopvatting, zijn opvatting over de scheiding tussen werk- en privé-leven, zijn opvatting over bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen, zijn persoonlijke waarden, de politiecultuur, de mate van vertrouwen in zijn (direct) leidinggevende en de verwachte meldingsbereidheid van directe collega's.

Figuur 2: Conceptueel model II: Meldingsbereidheid van een politiemedewerker

Na toetsing van het model blijkt dat er ten aanzien van alle categorieën privé-gedragingen er positieve samenhangen bestaan tussen de meldingsbereidheid van politiemedewerkers enerzijds en de eigen ernstopvattingen en de meldingsbereidheid van directe collega's anderzijds. Hieruit is geconcludeerd dat de bereidheid van een politiemedewerker om conflicterende privé-gedragingen te melden gemiddeld groter is naar mate zijn ernstopvatting hieromtrent strikter is en naar mate hij de meldingsbereidheid van zijn directe collega's groter schat. Opvallend is dat de invloed van de verwachte meldingsbereidheid van directe collega's groter is dan die van de eigen ernstopvatting.

Verder blijkt dat bij het merendeel van de typen privé-gedragingen de meldingsbereidheid van een politiemedewerker positief samenhangt met de soort functie die hij uitoefent. Leidinggevendens blijken namelijk over het algemeen gezien sneller bereid melding te maken van een conflicterende privé-gedraging dan hun uitvoerende collega's.

Tevens blijkt dat bij het merendeel van de typen (conflicterende) privé-gedragingen de meldingsbereidheid van een politiemedewerker negatief samenhangt met zijn opvattingen over maatschappelijke ontwikkelingen en zijn opvatting over de scheiding tussen zijn werk- en zijn privé-leven. De meldingsbereidheid is gemiddeld groter naar mate een minder scherpe scheiding aangebracht wordt tussen werk en privé-leven en naar mate een minder progressieve opvatting gehanteerd wordt ten aanzien van relevante maatschappelijke ontwikkelingen.

Tenslotte is geconcludeerd dat individuele kenmerken (exclusief de functie van een politiemedewerker), persoonlijke waarden, politiecultuur, ethisch bewustzijn van werk- en privé-omgeving, het beeld van de door de korpsleiding gehanteerde ernstopvatting en de mate van vertrouwen in een direct leidinggevende niet of nauwelijks van invloed zijn op de meldingsbereidheid van politiemedewerkers.

Conclusies en aanbevelingen

Naar aanleiding van de onderzoeksresultaten concluderen wij dat de medewerkers van de regiopolitie Zaanstreek-Waterland het belang erkennen van politieke integriteit. Ze zijn bereid hieruit consequenties te trekken voor hun privé-gedrag en kijken over het algemeen met een 'blauwe blik' naar hun privé-leven. Ze zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie. Er bestaat echter onduidelijkheid over de reikwijdte ervan. Deze onduidelijkheid is relatief het grootste ten aanzien van gedragingen behorende tot de categorieën conflicterende privé-gewoonten, frauduleuze handelingen, privé-misbruiken van politieke middelen en conflicterende nevenfuncties.

Met de conclusie in het achterhoofd dat politiemedewerkers het over het algemeen lastig vinden om te bepalen of een nevenfunctie al dan niet conflicterend is met hen ambt als politiefunctionaris, is het opvallend te noemen dat er in Nederland hieromtrent geen actieve meldingsplicht bestaat. Conform artikel 61 van het besluit algemene rechtspositie politie (BARP) wordt van politieambtenaren namelijk een eigen afweging verwacht betreffende het wel of niet conflicterend zijn van een nevenfunctie. In de gevallen waarin deze persoonlijke afweging leidt tot de veronderstelling dat een dergelijke functie niet conflicterend is, hoeft een politieambtenaar er geen melding van te maken in zijn korps. Om het risico van een verkeerde inschatting voor zowel de organisatie als de medewerker te verkleinen, adviseren wij om deze passieve meldingsplicht te vervangen door een actieve meldingsplicht.

Verder blijkt uit de onderzoeksresultaten dat de spreiding van de ernstopvattingen onder de respondenten relatief klein is. Dit leidt tot de conclusie dat er sprake is van een gemeenschappelijke ernstmoraal onder de medewerkers van de regiopolitie Zaanstreek-Waterland.

Eerder in dit artikel werd ten aanzien van het derde integriteitsscenario (kopen van softdrugs) een paradox vastgesteld tussen de wettelijke strafbaarheid van de gedraging en de in het onderzoek geconstateerde waakzaamheid onder politiemedewerkers. Verondersteld is dit verklaard zou kunnen worden door de invloed van de korpsleiding van de regiopolitie Zaanstreek-Waterland. De hiervoor gepresenteerde onderzoeksresultaten bevestigen deze veronderstelling. Daaruit blijkt immers dat de ernstopvatting van een politiemedewerker ten aanzien van (drugserelateerde) privé-gedragingen (positief) beïnvloed wordt door het beeld dat hij heeft over het ernstoordeel dat de korpsleiding hanteert.

Op basis van deze bevindingen onderkennen wij het belang van het verschaffen van helderheid door het korpsmanagement omtrent het wel of niet conflicterend zijn van bepaalde privé-gedragingen.

Slot

Er is relatief weinig wetenschappelijk onderzoek verricht naar wangedragingen van politiemedewerkers in privé-tijd. Dit is opmerkelijk omdat dergelijke gedragingen een aanzienlijk onderdeel lijken te vormen van het totale aantal integriteitsschendingen binnen politieorganisaties. Daarnaast valt op dat slechts weinig onderzoeksrapporten aandacht besteden aan factoren die van invloed kunnen zijn op de integriteit van politiemensen. Praktisch toepasbare invloedsmodellen zijn dan ook eerder uitzondering dan regel.

Naar aanleiding van deze bevindingen pleiten wij voor een intensivering van de wetenschappelijke aandacht voor privé-misdragingen van politiemedewerkers. Toekomstig onderzoek zou zich naar onze mening voornamelijk moeten richten op invloedsfactoren die het politiemanagement inzicht verschaffen en handvatten kunnen bieden bij het vergroten van de politieke integriteit. Dit dient uiteindelijk bij te dragen aan een verdere ontwikkeling van het huidige integriteitsbeleid. Het integriteitsonderzoek heeft het goede voorbeeld gegeven door twee theoretische modellen samen te stellen die factoren zichtbaar hebben gemaakt die van invloed zijn op de ernstopvattingen en meldingsbereidheid van politiemedewerkers ten aanzien van conflicterende privé-gedragingen. Tevens zijn een aantal pragmatische aanbevelingen gepresenteerd. De verwachting is dat hierdoor het inzicht van het politiemanagement in Nederland is vergroot en dat het hen ondersteunt bij de verdere ontwikkeling van pro-actief integriteitsbeleid.